

Ocenianie w nauczaniu biblijnym

1. Ocena z religii – zgodnie z przepisami prawa oświatowego. Zagadnienie oceniania ma swój zapis w rozporządzeniu Ministra Edukacji Narodowej w sprawie warunków i sposobu organizowania nauki religii w szkołach publicznych . Brzmi on następująco: Uczniowie korzystający z nauki religii prowadzonej przez kościoły lub związki wyznaniowe w grupach międzyszkolnych i w punktach katechetycznych lub uczęszczający na zajęcia z etyki organizowane na podobnych zasadach otrzymują ocenę z religii (etyki) na świadectwie wydawanym przez szkołę, do której uczęszczają, na podstawie świadectwa przekazanego przez katechetę lub nauczyciela etyki (§9.4 ww. rozporządzenia). Na podstawie tego aktu prawnego szkoły niedzielne organizują przekazanie oceny wystawionej przez punkty katechetyczne szkole, do której uczęszcza uczeń. Nauczyciel katecheta zobligowany jest do wystawienia oceny z religii dwa razy w ciągu roku szkolnego (czasami szkoły dzielą rok szkolny na trymestry, w takiej sytuacji ocenę należy wystawić trzy razy), pamiętać przy tym powinien o przekazaniu oceny przez ucznia dla nauczyciela wychowawcy przed klasyfikacją radą pedagogiczną śródroczną i końcoworoczną w szkole. Ocenę śródroczną nauczyciel katecheta wystawia zarówno w dzienniku zajęć pozalekcyjnych (z zapisem nauka religii np. ewangelicznej), jak też na zaświadczeniu o ocenie wydanym przez zbór, w którym organizowane jest nauczanie religii w ramach systemu oświaty. Ocenę końcoworoczną nauczyciel katecheta wystawia na świadectwie wydanym przez zbór Kościoła np. Zielonościwkowego w miejscowości, w której odbywa się nauczanie religii .Nauczyciel wychowawca na podstawie przedłożonego zaświadczenia wpisuje ocenę do arkusza ocen, a na podstawie świadectwa wydanego przez Kościół wpisuje ocenę zarówno do arkusza ocen jak też na świadectwo szkolne. Wzór zaświadczenia oraz świadectwa znajduje się w aneksie nr 7 (Przewodnik metodyczny...)

Do dnia 01.09.2007 r. w sprawie oceniania uczniów obowiązywało rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 30.04.2007 r. , które do średniej ocen nakazywało wliczać tylko oceny z obowiązkowych zajęć edukacyjnych. Ocena z religii mogła być umieszczona na świadectwie szkolnym ucznia, ale nie miała wpływu na średnią ocen ani na promocję do klasy następnej. Z dniem 1 września 2007 r. weszło w życie rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej zmieniające ww. rozporządzenie , na mocy którego ocena z religii jest wliczana do średniej ocen. Nadal nie ma ona wpływu na promowanie ucznia do klasy następnej, ale może znacząco wpłynąć na życie szkolne ucznia, powodując uzyskanie świadectwa z wyróżnieniem, uprawnień do stypendium, czy klasyfikacji do lepszej szkoły następnego szczebla . Rozgorzała dyskusja wokół wymienionych zmian w ocenianiu, ale nie ma ona wpływu na praktykę oceniania, która już została wprowadzona w roku szkolnym 2007/2008.

2. Co możemy oceniać na lekcjach biblijnych?

Czym jest ocena szkolna, jakie są jej cechy oraz kryteria, a także jakie istnieją metody oceniania, to wszystko zostanie pokrótce wyjaśnione poniżej.

Ocena winna stwierdzać, w jakim stopniu osiągnięcia ucznia i nauczyciela odpowiadają założonym celom katechetycznym, powinna opisywać wartość ucznia, jego osiągnięcia i silne strony, zachęcać go do dalszego wysiłku oraz pokazywać ewentualne obszary, w których potrzebuje włożyć więcej wysiłku, aby uzyskać lepsze wyniki.

Pojęcie oceny w nauce religii jest szerokie, bowiem zastosowania poznanej prawdy w życiu trudno jest odmierzyć. Podkreśla się, iż kontrola i ocena na katechezie nie dotyczy wyłącznie sprawdzenia wiadomości, lecz także umiejętności, postawy, zdolności twórczych, rozwoju zainteresowań, motywacji do uczenia się, a głównie kształtowania cech charakteru, woli odpowiedzialności za swoje czyny, zgodności postępowania z przyjętą nauką biblijną.

Podkreślmy – nie oceniamy wiary!!!

Warto przyjąć w praktyce oceniania następujące cechy trafnej oceny:

- Obiektywność – zastosowanie jednolitych norm i kryteriów oceniania;
- Jawność – podawanie na bieżąco wyników pracy ucznia;

- Instruktywność – wskazanie na występujące braki;
- Mobilizacja do dalszej pracy.

Niezbędne jest właściwe określenie funkcji, zakresu, kryteriów i cech oceny oraz wybór form i rodzajów kontroli.

Przez kontrolę rozumie się porównanie wykonania z odpowiednim wzorem, założonym stanem rzeczy i wyciągnięcie z tego porównania wniosków na przyszłość. Pamiętać należy, iż kontrola nie powinna dotyczyć jedynie wiadomości i umiejętności uczniów, lecz przedmiotem kontroli winny stać się wszystkie elementy warunkujące efektywność procesu kształcenia. A więc winny nimi być:

- Proces nauczania i uczenia się. Nie należy kontrolować tylko efektu końcowego procesu uczenia się lecz cały przebieg tego procesu;
- Gotowość samokształcenia. Należy poznać umiejętności i możliwości ucznia w zakresie logicznego myślenia, rozumienia, zapamiętywania, analizowania, syntetyzowania; umiejętność planowania i organizowania samodzielnej pracy; obserwacji, korzystanie z lekcji, podręcznika, wykorzystania źródeł wiedzy, prawidłowe rozumienie poznawanych treści;
- Proces wychowania. Ważne jest poznanie osobowości ucznia, jego poglądów, postępowania, udział w życiu społecznym. Przedmiotem kontroli winno być wychowanie rozumiane jako działalność pedagogiczna składająca się z czterech integralnie powiązanych części: umysłowego, moralnego, fizycznego i estetycznego. Celem tego jest kształtowanie dojrzałej osobowości ludzkiej;
- Czynności porządkowo-organizacyjne. Obejmuje ono sprawy porządkowe i wyposażenia ucznia w materiały i pomoce naukowe. Należ tutaj: frekwencja, warunki pracy domowej, posiadanie podręcznika i zeszytu oraz niezbędnych materiałów.

KRYTERIA OCENY

Podsumowując powyższe, można wyszczególnić kilka punktów kryterium oceny, które warto brać pod uwagę przy scalaniu informacji o uczniu.

Elementami, które należy brać pod uwagę w kryterium oceny są :

- Zasób wiedzy – zakładane cele operacyjne w planie wynikowym (poziom konieczny, podstawowy, rozszerzony, dopełniający);
- Umiejętność zastosowania poznanych wiadomości w życiu;
- Zainteresowanie przedmiotem;
- Stosunek do lekcji: zeszyt, aktywność;
- Pilność i systematyczność;
- Postawę.

Reforma polskiej oświaty zakłada standaryzację oceniania. Można oceniać np. za pomocą punktów, określonym działaniom ucznia przyporządkowuje się określoną liczbę punktów. Przykład: st. b. dobry – rocznie 100 pkt./semestr – 50 /– test lub inna forma sprawdzania – 20; referat – 10; aktywność –10; praca w zeszycie – 5; praca domowa – 5.

OCENA OPISOWA

Za pomocą oceny opisowej przedstawia się uczniowi jego osiągnięcia, a jednocześnie wskazuje na niedociągnięcia i podpowiada sposoby ich uzupełniania, wyrównania. Formy tej oceny: list do dziecka; list do jego rodziców; ogólna charakterystyka wiadomości i umiejętności, komentarz. Do zadań oceny opisowej należy uruchamianie w uczniach refleksji nad sobą, uczyć samokontroli i samooceny.

Konstrukcja oceny opisowej ze względu na jej funkcje :

Funkcja oceny	Ocena
---------------	-------

diagnostyczna	Opis opanowanych wiadomości i umiejętności w stosunku do wymagań programowych
prognostyczna	Opis przewidywań: co powinien uczeń czynić, aby osiągnąć wyznaczone cele
motywacyjna	Opis tkwiących w dziecku możliwości, wzbudzenie optymizmu i otwieranie perspektywy

W ocenianiu z każdego przedmiotu, także z religii warto określić metody kontroli i oceny.

METODY KONTROLI I OCENY

Metodą kontroli i oceny nazywamy sposób, w jaki nauczyciel realizuje cele i funkcje wyznaczone kontroli w procesie nauczania. Można mówić o konwencjonalnych i technicznych sposobach kontroli.

1. Metody konwencjonalne:

- Bieżąca kontrola ustna (odpytywanie, rozmowa, opiniowanie wypowiedzi innych); bezpośredni kontakt nauczyciela z uczniem;
- Prace pisemne
- Posługiwanie się książką (szczególnie praca z Biblią)
- Ćwiczenia praktyczne
- Kontrola graficzna
- Obserwacja uczniów w toku ich pracy

2. Techniczne sposoby kontrolowania procesu dydaktycznego:

- Kontrola i ocena przy pomocy testów

Obecnie jednym z wymogów szkoły jest opracowanie wewnątrzszkolnego systemu oceniania, a zadaniem każdego nauczyciela dostosowanie do niego kryterium oceny z przedmiotu, którego naucza. Dostosowując się do wymogów szkolnego procesu edukacyjnego, nauczyciele w punktach katechetycznych winni więc opracować szczegółowe kryteria oceny z religii. Poniżej zamieszczono kryterium ocen z religii /wymagania na ocenę/, który został opracowany na spotkaniu katechetów województwa lubuskiego, pod opieką ówczesnego koordynatora służby katechetycznej tego okręgu, Elżbiety Bednarz.

CELUJĄCA	<ul style="list-style-type: none"> • Uczeń nie tylko spełnia wymagania na ocenę bardzo dobrą, ale posiada wiedzę wykraczającą poza program katechezy. • Wyróżnia się aktywnością w grupie katechetycznej. • Aktywnie uczestniczy w życiu małych grup formacyjnych (np. grupa muzyczna, Royal Rangers, „Gwiazdkowa niespodzianka” itp.) • Twórczo rozwija własne uzdolnienia. • Biegłe posługuje się zdobytymi wiadomościami w rozwiązywaniu problemów teoretycznych i praktycznych, potrafi zastosować je we własnym życiu, służy radą innym, jest świadkiem wiary. • Wypowiada się logicznie i wyczerpująco na dany temat. • Bierze czynny udział w przygotowaniu i usłudze tematycznej podczas nabożeństw okolicznościowych. • Osiąga sukcesy w konkursach religijnych, olimpiadach wiedzy biblijnej lub posiada inne porównywalne osiągnięcia.
BARDZO DOBRA	<ul style="list-style-type: none"> • Uczeń jest zdyscyplinowany, posiada uzupełniony zeszyt, potrafi samodzielnie objaśnić i powiązać w całość wiadomości z programu nauczania, posiada podstawową znajomość prawd biblijnych, bierze czynny udział w katechezie.

	<ul style="list-style-type: none"> • Uczeń opanował pełny zakres wiedzy i umiejętności określonych programem katechezy zgodnie z posiadanymi możliwościami intelektualnymi. • Sprawnie posługuje się zdobytymi wiadomościami. • Chętnie i regularnie uczestniczy w katechezie. • Zachowuje szacunek dla Biblii i ciała Chrystusowego zboru. • Przejawia postawę apostołską, wyrażając na zewnątrz swoją wiarę. • Odpowiedzialnie podchodzi do obowiązków szkolnych. • Odnosi się z szacunkiem do innych osób.
DOBRA	<ul style="list-style-type: none"> • Uczeń posiada uzupełniony zeszyt, potrafi odpowiedzieć samodzielnie na wszystkie pytania związane z tematem katechezy, posiada znajomość prawd biblijnych, przejawia aktywność na zajęciach. • Uczeń opanował wiadomości i umiejętności, które pozwalają na rozumienie większości relacji między elementami wiedzy religijnej. • Zna prawdy wiary, rozumie je oraz umie wyjaśnić, czym jest chrześcijaństwo w życiu codziennym, zna modlitwę Pańską. • Dysponuje dobrą umiejętnością zastosowania zdobytych wiadomości. • Zachowuje szacunek dla Biblii i ciała Chrystusowego. • Uzyskuje stale, dobre postępy podczas prowadzonych zajęć. • Nie zaniedbuje uczestnictwa w katechezie, do której stara się być przygotowany.
DOSTATECZNA	<ul style="list-style-type: none"> • Uczeń prowadzi notatki, wykonuje zadania, potrafi odtworzyć z pamięci wnioski z lekcji. • Uczeń opanował wiadomości i umiejętności, umożliwiające zdobycie dalszej wiedzy. • Dysponuje przeciętną wiedzą w zakresie materiału przewidzianego programem, w jego wiadomościach są luki. • Nie wykazuje większego zainteresowania przedmiotem. • Nieregularnie uczęszcza na katechezę. • Wykonywanie zadań przez ucznia budzi zastrzeżenia (np. nieestetyczne prowadzenie zeszytu). • Nie bierze udziału z życiu Kościoła, w różnych formach duszpasterstwa.
DOPUSZCZAJĄCA	<ul style="list-style-type: none"> • Uczeń jest obecny na lekcji, słucha, nie przeszkadza w prowadzenie lekcji. • Zdobyte wiadomości są niewystarczające na uzyskanie przez ucznia ogólnej wiedzy religijnej. • Zna najważniejsze prawdy wiary. • Dysponuje minimalną wiedzą w zakresie materiału przewidzianego programem, w jego wiadomościach są luki. • Proste zdania o niewielkim stopniu trudności rozwiązuje przy pomocy katechety. • Niechętnie bierze udział w katechezie. • Często opuszcza katechezę. • Ma lekceważący stosunek do przedmiotu.
NIEDOSTATECZNA	<ul style="list-style-type: none"> • Uczeń nie spełnia wymagań na ocenę dopuszczającą. • Odmawia wszelkiej współpracy. • Ma lekceważący stosunek do przedmiotu i wiary.

Ustalony system oceniania, z uwzględnieniem szczegółowych kryteriów, pozwoli zachować nauczycielom emocjonalny spokój podczas oceniania, a także zmniejszy zarzuty o brak obiektywności nauczyciela wobec ucznia. Rodzice winni zapoznać się z kryterium oceniania już na początku roku szkolnego, aby móc wesprzeć swoje dzieci w działaniach, a także wpływać na ich chrześcijańskie postawy.

Poniżej zamieszczam jeszcze niezwykle efektywny system oceniania zachowania-postawy ucznia realizowany w klasach I-III Chrześcijańskiej Szkoły Podstawowej Samuel w Warszawie.

SYSTEMY MOTYWACYJNE: I. System motywacyjny – w klasach I-III- kartki w 4 kolorach:

- zielona – ma zachęcić dziecko do aktywności (nie tylko do pracy i pomocy w czasie lekcji), jest pochwałą za dobrą postawę, za drobne zmiany na lepsze w zachowaniu;
- żółta kartka – ma doprowadzić dziecko do wyboru lepszej drogi działania, mówi: „W tej dziedzinie musisz nauczyć się mądrości”;
- czerwona kartka – mówi: „STOP. Tak nie rób, to nie jest dobra droga”;
- niebieska kartka – dla całej grupy za wspólne osiągnięcia.

II System motywacyjny- świeczniki z siedmioma płomieniami

„Czyńcie wszystko bez szemrania i powątpiewania abyście się stali nienagannymi i szczerymi dziećmi Bożymi bez skazy pośród rodu złego i przewrotnego, w którym świecicie jak światła na świecie” List do Filipian 2. 14- 15

- Ten system motywacyjny dzieci jest niezależny od systemu zielonych, żółtych, czerwonych i niebieskich karteczek. Uzyskanie czerwonej kartki nie przyczynia się do zdjęcia płomyka.

CELEM TEGO SYSTEMU JEST:

- nagradzanie dzieci wiernych w posłuszeństwie
- pokazanie dzieciom konsekwencji grzechu

Nasze życie to nieustanne świadczanie. Jesteśmy widoczni wszędzie.

Jeśli żyjemy w grzechu, jesteśmy ograniczani przez grzech, jeśli chodzimy w światłości – rozsiewamy światło.

ZASADY OTRZYMYWANIA I UTRATY PŁOMYKÓW:

- Każde dziecko zaczyna nowy tydzień mając 7 płomyków na świeczniku. W piątek nauczyciel z dziećmi liczy płomyki na świeczniku, podsumowuje postawę i postępy ucznia w szkole. Jeden płomyk oznacza 1 punkt. Zdobyte punkty uczeń wymienia na nagrodę.
- Uczeń może nie wymienić punktów na nagrodę, tylko przenieść punkty na następny tydzień- może gromadzić punkty do końca miesiąca, w ostatni piątek miesiąca dziecko musi wymienić punkty na nagrodę.
- Ilość płomyków każdego tygodnia jest zapisywana w tabeli dla każdego ucznia indywidualnie- w ten sposób dziecko widzi, czy jego zachowanie uległo poprawie, czy pogorszeniu.
- Dziecko może zachować lub stracić płomień. Na świeczniku zawsze pozostaje jeden płomyk, którego nie można stracić (płomyk środkowy), jest on wliczany do punktacji pod koniec tygodnia. Ten płomyk ma przypominać uczniom, że Duch Święty nie opuszcza człowieka, gdy człowiek grzeszy.
- Możliwe jest przywrócenie płomyka – zgodnie z nauką Nowego Testamentu- jeśli w zachowaniu ucznia po upływie pewnego czasu widać zmianę na lepsze, nauczyciel może zdecydować o przywróceniu płomyka pod koniec tygodnia.
- Jeśli dziecko jest nieobecne w szkole, zachowuje płomyk mimo nieobecności.
- Płomyk ze świecznika może zdjąć tylko nauczyciel wychowawca. Inny nauczyciel prowadzący lekcję może poprosić wychowawcę o zdjęcie płomyka- sam jednak go nie zdejmuje.

PŁOMYK MOŻNA STRACIĆ ZA POWTARZAJĄCE SIĘ NIEWŁAŚCIWE ZACHOWANIE, GDY DZIECKO ZNA OCZEKIWANIA NAUCZYCIELA, np:

- częste rozmawianie w czasie zajęć
- częste bójki z kolegami i z koleżankami
- częste używanie słów będących brakiem okazywania szacunku
- powtarzające się narzekanie na obowiązki i polecenia nauczyciela
- brak troski i szacunku o cudzą własność (innego dziecka, nauczyciela, szkoły)
- używanie cudzych rzeczy bez zgody ich właściciela
- powtarzające się wyśmiewanie się z cudzej porażki
- częste przeszkadzanie w prowadzeniu zajęć mimo upomnień nauczyciela
- częste rozmawianie w czasie chodzenia w parach po szkole
- przeszkadzanie innym na stołówce (głośne zachowanie)
- częste ignorowanie uwag nauczyciela
- przedrzeźnianie i przezywanie kolegów i koleżanek
- inne sytuacje, które nauczyciel uzna za ważne

Płomyk można stracić za powtarzające się niewłaściwe zachowanie, gdy dziecko zna oczekiwania nauczyciela:

- częste rozmawianie w czasie zajęć
- częste bójki z kolegami i z koleżankami
- częste używanie słów będących brakiem okazywania szacunku
- powtarzające się narzekanie na obowiązki i polecenia nauczyciela
- brak troski i szacunku o cudzą własność (innego dziecka, nauczyciela, szkoły)
- używanie cudzych rzeczy bez zgody ich właściciela
- powtarzające się wyśmiewanie się z cudzej porażki
- częste przeszkadzanie w prowadzeniu zajęć mimo upomnień nauczyciela
- częste rozmawianie w czasie chodzenia w parach po szkole
- przeszkadzanie innym na stołówce (głośne zachowanie)
- częste ignorowanie uwag nauczyciela
- przedrzeźnianie i przezywanie kolegów i koleżanek
- inne sytuacje, które nauczyciel uzna za ważne